

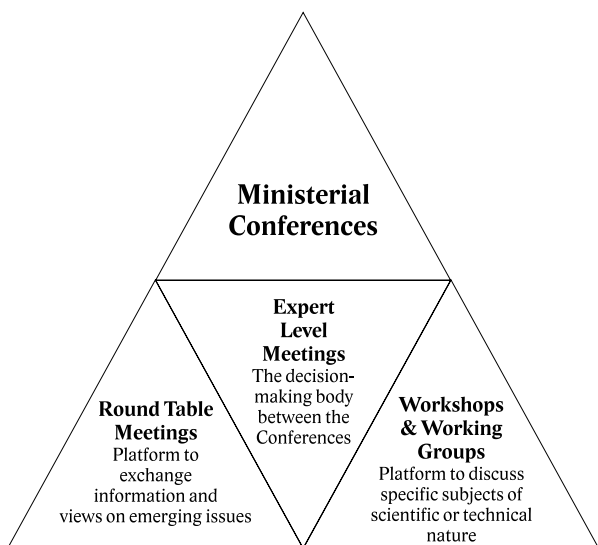
Slovenská republika sa pripravuje na predsedníctvo v najvýznamnejšom lesníckom procese v Európe – FOREST EUROPE

Konferencie ministrov o ochrane lesov v Európe (Ministerial Conferences on Protection Forests in Europe – MCPFE) sú od roku 1990 najvyšším politickým grémiom európskych ministrov zodpovedných za lesné hospodárstvo v Európe. V roku 2009 sa prijalo rozhodnutie, že na komunikačné účely sa pre proces MCPFE bude používať výhradne názov FOREST EUROPE (FE).

Cieľom FE je vytvoriť a realizovať platformu na formuláciu spoločných stratégií a postupov k aktuálnym problémom lesníctva a ochrany lesov v Európe v záujme zabezpečenia trvalo udržateľného obhospodarovania lesných zdrojov regiónu a ich ďalšieho rozvoja. FE je kontinuálny proces založený na pravidelnom organizovaní ministerských konferencií a na ne nadväzujúcich expertných pracovných stretnutí. V rámci tohto procesu sa prijímajú politické rozhodnutia o strategickom smerovaní lesníctva v Európe najčastejšie vo forme politických deklarácií a rezolúcií.

FE je tiež efektívny nástroj na výmenu skúseností a poznatkov medzi účastníkmi konferencií, t. j.: signatárskymi krajinami, Európskou úniou, pozorovateľskými krajinami, mimovládnyimi a medzivládnyimi organizáciami, ako aj asociáciami a zväzmi vlastníkov lesov a spracovateľov dreva, ktoré sa na konferenciách zúčastňujú tiež v pozícii pozorovateľov. FE vytvára priestor na spoluprácu medzi prijímateľmi strategických rozhodnutí a vedou a na prepojenie globálnych a ostatných regionálnych lesníckych procesov a iniciatív. Od svojho vzniku v roku 1990 sa spolupráca ministrov zodpovedných za lesy stala významnou ekonomickou, environmentálnou a sociálnou aktivitou na medzinárodnej úrovni i v rámci jednotlivých signatárskych krajín.

Členmi FE sú v súčasnosti 46 európskych signatárskych krajín a Európska únia. Status pozorovateľa má 11 mimo-európskych krajín a viacero ďalších subjektov. Ministerské konferencie FE sa doposiaľ konali v troj až päťročnom cykle. Medzi ich zasadnutiami sa pracuje prostredníctvom ďalších orgánov a aktivít (Obr. 1).

Obr. 1. Schéma fungovania procesu podriadeného Konferenciám ministrov o ochrane lesov v Európe

Zasadnutie na úrovni expertov (*Expert Level Meeting – ELM*) je orgánom, ktorý prijíma politické rozhodnutia v období medzi konferenciami. Jeho členmi sú zástupcovia 46 európskych signatárskych krajín a Európskeho spoločenstva, ako aj pozorovatelia.

Zasadnutia pri okrúhlym stole (*Round Table Meetings – RTM*) sú platformou pre strategické diskusie a výmenu informácií a názorov na vznikajúce problémy a na poskytnutie základnej smernice, či vodítka pre prípravu rozhodnutí, ako aj o strategickom vývoji FE.

Pracovné skupiny, semináre a workshopy, sú *ad hoc* pracovné stretnutia a činnosti zamerané na konkrétne témy vedeckej, technickej alebo politickej povahy. V závislosti na téme, sa týchto stretnutí zúčastňujú zástupcovia FE, ako aj menovaní odborníci z konkrétnych oblastí. Výsledky týchto rokovaní sú predkladané na zváženie následnému zasadnutiu na úrovni expertov.

Podpornými štruktúrami (*Supportive structures*) sú A) **Hlavný koordinačný výbor** (*General Coordinating Committee – GCC*), ktorý koordinuje prácu FE a radí sekretariátu – jednotke pre styk (*Liaison Unit – LU*) pre implementáciu rozhodnutí FE a v oblasti strategického vývoja. GCC je tiež zodpovedný za financovanie LU a jeho aktivít. V súčasnosti GCC tvorí päť krajín: Nórsko, Španielsko, Slovenská republika, Nemecko a Turecko. V súlade s ustálenou praxou FE sú členmi GCC krajiny, 1) ktorá práve procesu predsedá (Španielsko), 2) ktorá predsedala predošlej konferencii (Nórsko), 3) ktorá bude zodpovedná za prípravu a zvolanie ďalšej ministerskej konferencie (Slovensko) a 4), ktoré budú predsedáť dvom nasledujúcim konferenciám (Nemecko a Turecko). Podľa súčasných pravidiel by mala byť Slovenská republika členom výboru do roku 2023/2024. Po odchode Nórska z GCC v roku 2015 by ho malo nahradiť Švédsko. Rozhodne sa o tom na 7. ministerskej konferencii 20. októbra 2015.

B) **Jednotka pre styk**, resp. **sekretariát** (LU) procesu FE organizuje a vykonáva všetky zasadnutia FE, spravuje agendu, pripravuje správy a všetku potrebnú dokumentáciu pre stretnutia. Nachádza sa a pôsobí v krajine, ktorá procesu FE práve predsedá. V súčasnej dobe je to v Madride pod názvom Liaison Unit Madrid (LUM). Svoju činnosť ukončí v roku 2015 uskutočnením konferencie ministrov v Madride v termíne 20. a 21. októbra 2015. Do konca roka 2015 preberie agendu FE z Madridu Slovensko. Sekretariát procesu bude zabezpečovať od 1. januára 2016 Liaison Unit Bratislava (LUB) so sídlom v Národnom lesníckom centre vo Zvolene.

Konferencie ministrov sa od roku 1990 zaoberajú otázkami pochopenia, formulovania a presadzovania koncepčného rámca pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v európskom regióne. Európski ministri zodpovední za lesy prijali od vzniku MCPFE celkovo 19 rezolúcií, niekoľko deklarácií, vyhlásení a rozhodnutí, ktoré obsahujú politické záväzky týkajúce sa lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania (TUOL). Politické záväzky prijaté ministerským procesom majú pozitívny vplyv na tvorbu a implementáciu príslušných politík v celom európskom regióne. Napriek

značnej rôznorodosti hospodárskych, sociálnych a prírodných podmienok v jednotlivých častiach kontinentu dosiahli európske krajiny konsenzus vo viacerých otázkach podpory implementácie TUOL.

Významným krokom bolo prijatie jednotnej definície tohto konceptu na pan-európskej úrovni v roku 1993 v Helsinkách. Túto skutočnosť je možné hodnotiť ako bezprostrednú reakciu európskeho regiónu a európskeho lesníckeho sektoru na výstupy a základné dokumenty prijaté na summite v Riu de Janeiro (1992).

V roku 1998 boli následne prijaté kritériá a ukazovatele TUOL. Systém šiestich kritérií a súboru k nim priradených ukazovateľov poskytuje metodický rámec pre hodnotenie pokroku pri implementácii TUOL. Súbor ukazovateľov bol v ďalšom procese zdokonalený. Zdokonalené ukazovatele TUOL boli prijaté v roku 2003 vo Viedni

Prvá ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe sa konala **v Štrasburgu (Francúzsko) v decembri 1990**. Pod vplyvom rastúceho ohrozenia európskych lesov hlavne z dôvodu znečistenia ovzdušia v synergii so zmenou klímy sa účastníci konferencie zhodli na potrebe ich cezhraničnej ochrany. Štrasburské rezolúcie iniciovali rozsiahlu vedeckú a technickú spoluprácu v rámci Európy a boli významným krokom k začatiu zapracúvania vedeckých poznatkov do politických opatrení zameraných na ochranu lesov v Európe.

Druhá ministerská konferencia sa konala **v júni 1993 v Helsinkách (Fínsko)**. Helsinské rezolúcie a Všeobecná deklarácia predstavujú spoločnú odpoveď európskych krajín na mnohé „lesa sa týkajúce“ rozhodnutia prijaté na „Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji“ (UNCED) v Rio de Janeiro v roku 1992. Účastníci konferencie podporili Riodeklaráciu, AGENDU 21, podpísali Dohovor o biologickej diverzite (CBD) aj Rámcový dohovor o klimatických zmenách (UNFCCC). V nadväznosti na „Právne nezáväznú autoritatívne vyhlásenie k princípom globálnej dohody o využívaní, ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji všetkých typov lesov“, prijaté UNCED v roku 1992 schválili Všeobecné zásady trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch Európy.

Tretia ministerská konferencia sa konala **v Lisabone (Portugalsko) v júni 1998**. Ministri zodpovední za lesy sa zaviazali najmä prehľbovať sociálne a ekonomické prvky TUOL a posilňovať kontakty medzi lesníckym sektorom a spoločnosťou. Plne rozvinúť potenciálne prínosy lesníckeho sektora pre rozvoj vidieka, zamestnanosť a životné prostredie. Zaviazali sa podporovať TUOL na zachovanie biologickej diverzity, zmiernenie negatívnych účinkov znečistenia ovzdušia a klimatických zmien a pre boj s postupným odlesňovaním, najmä prostredníctvom prijatia paneurópskych kritérií a ukazovateľov TUOL a prijímaním opatrení na stimulovanie a zvýšenie primeraného využitia dreva a ostatných drevných produktov, ako environmentálne prijateľných a obnoviteľných materiálov.

V apríli 2003 sa vo Viedni zišli ministri zodpovední za lesy na 4. ministerskej konferencii, na ktorej podpísali znenie Viedenskej deklarácie nazvanej „Žijúci les“. Európske lesy – všeobecný úžitok, spoločná zodpovednosť. Na konferencii prijali päť rezolúcií, ktoré zdôrazňujú význam medziodvetvovej spolupráce, princípy a prístup k národným lesníckym programom; venujú sa ekonomickým aspektom TUOL;

vyzdvihujú význam sociálnych a kultúrnych hodnôt lesov, zachovanie biologickej diverzity, ako aj úlohu lesov v znižovaní negatívnych dopadov klimatických zmien na životné prostredie.

Piata ministerská konferencia sa uskutočnila 5. – 7. novembra 2007 vo Varšave. V súlade s jej názvom „*Lesy pre kvalitu života*“ sa pozornosť účastníkov konferencie sústredila na aktuálne problémy TUOL a využívania lesov pre uspokojovanie rastúcich rôznych spoločenských potrieb. Na konferencii sa prijala Varšavská deklarácia a dve rezolúcie: W1: Lesy, drevo a energia a W2: Lesy a voda. Schválili sa tiež ďalšie dva oficiálne dokumenty: vyhlásenia ministrov k problematike lesných požiarov a celoeurópskemu týždňu lesov 2008.

Šiesta konferencia ministrov sa uskutočnila v dňoch 14. až 16. júna 2011 v Osle, Nórske kráľovstvo. Na konferencii sa prezentovala správa o stave lesov Európy 2011, ktorá obsahuje opis stavu a vývoja lesov a ich obhospodarovania v Európe. Na konferencii boli prijaté tieto dokumenty: 1) *Rozhodnutie z Osla na úrovni ministrov: Európske lesy 2020*, ktoré stanovuje základnú víziu, strategické a operatívne ciele pre európske lesy a lesníctvo do roku 2020, ako aj opatrenia na európskej a národnej úrovni. 2) *Mandát z Osla prijatý na úrovni ministrov pre rokovania o právne záväznej dohode o lesoch v Európe*.

V dňoch 20. a 21. októbra 2015 sa v Madride konali dve konferencie FE, a to Siedma ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe a Mimoriadna ministerská konferencia, na ktorej sa budú prezentovať výsledky práce Výboru pre medzivládne vyjednávania o právne záväznej dohode o lesoch v Európe. Očakáva sa, že ministri prijmú rozhodnutia a rezolúcie, týkajúce sa najmä posilnenia spoločenských funkcií lesov a potenciálnej úlohy lesov pri prechode na zelenú ekonomiku; ochrany lesov v meniacom sa prostredí; potreby riešiť globálne výzvy súvisiace s lesmi na regionálnej úrovni, ako aj budúce smerovanie procesu FE.

Od 1. januára roku 2016 bude celému procesu FOREST EUROPE predsedáť Slovenská republika, ktorá je už od začiatku roku 2014 v pozícii jeho podpredsedu. Funkciu a úlohy sekretariátu (Liaison Unit) bude na základe poverenia ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v rokoch 2016–2019 plniť Národné lesnícke centrum (NLC) so sídlom vo Zvolene. Vychádzajúc zo zaužívaných procedurálnych postupov bude názov sekretariátu „Liaison Unit Bratislava“ (LUB). Všetky prípravné práce zamerané na založenie a sfunkčnenie LUB sa už od roku 2014 realizujú v pôsobnosti tejto organizácie.

Sekretariát LUB bude mať sídlo v priestoroch NLC a bude inštitucionálne začlenený do úseku generálneho riaditeľa. Počas svojej pôsobnosti bude v súčinnosti s GCC organizovať a zabezpečovať mítingy a pracovné stretnutia, pripravovať správy a všetku nevyhnutnú dokumentáciu v rámci procesu FE. Predpokladá sa, že svoju činnosť ukončí uskutočnením ministerskej konferencie o ochrane lesov v Európe v Bratislave v roku 2019 a odovzdaním agendy budúcej predsedajúcej krajine Nemecku.

LUB bude zabezpečovať hlavne úlohy súvisiace s technickou a odbornou podporou procesu FE, organizovanie všetkých podujatí konaných pod záštitou tohto procesu, jeho zastupovanie na medzinárodných podujatiach, ako aj

komunikáciu, vrátane prípravy propagačných materiálov, prevádzky webovej stránky, práce s verejnosťou a vydávanie a distribúciu publikácií. LUB bude pracovať v súlade s politickými a operatívnymi dokumentmi prijatými formálnymi štruktúrami procesu FE (konferencie ministrov, zasadnutia na úrovni expertov) a podľa usmernení hlavného koordinačného výboru.

Na zabezpečenie výkonu a správneho fungovania LUB NLC v spolupráci so sekciou lesného hospodárstva a spracovania dreva MPRV SR pripravilo návrh na technické, personálne a finančné zabezpečenie koordinačnej jednotky FOREST EUROPE v Slovenskej republike, ktorý bol v júni 2015 schválený poradou vedenia MPRV SR. V tomto roku sa v zmysle schváleného materiálu rieši personálne, technické, materiálne vybavenie a ostatné prípravné činnosti na vybudovanie a inštitucionalizáciu LUB tak, aby bolo schopné v rokoch 2016 až 2019 zabezpečiť plnohodnotný výkon funkcií LUB počas predsedníctva Slovenskej republiky v procese FOREST EUROPE.

Na základe formátu predchádzajúcich LU bol zvolený pre LUB formát pozostávajúci z jedného vedúceho zamestnanca, štyroch odborných zamestnancov (na plný pracovný úväzok) a dvoch ďalších odborných zamestnancov na čiastočný (50 %) pracovný úväzok. Administratívne práce a obslužné činnosti súvisiace s prácou LUB bude zabezpečovať NLC zamestnancami mimo LUB, čím sa ušetrí osobné náklady. Pretože LUB začne svoju riadnu činnosť od 1. januára 2016, už v tomto roku sa intenzívne pracuje na jeho postupnom materiálnom, technickom a personálnom zabezpečení.

Do konca roka 2015 bude potrebné zabezpečiť presun agendy FE z Madridu do Zvolena. Do konania prvého zasadnutia na úrovni expertov, pravdepodobne v marci/apríli 2016 bude potrebné pripraviť podrobný plán práce LUB na roky 2016–2019, ktoré by ho malo prerokovať a schváliť. Predsedníctvo Slovenskej republiky sa bude musieť zaoberať takými závažnými témami, ako sú:

- Právne záväzná dohoda o lesoch v Európe, ktorej prijatie sa napriek očakávaniam nepodarilo dosiahnuť počas španielskeho predsedníctva.
- Budúce smerovanie FOREST EUROPE najmä z pohľadu jeho doterajšej štruktúry, účinnosti a efektívnosti dosahovania svojich cieľov.
- Zabezpečenie vypracovania Správy o stave európskych lesov (SoEF) 2019 v súčinnosti s príslušnými orgánmi a expertmi EHK OSN a FAO.
- Zabezpečenie výberu, prípravy a záverečných formulácií vhodných tém pre všeobecnú deklaráciu, rezolúcie a rozhodnutia, ktoré budú predložené na schválenie ministrom na bratislavskej ministerskej konferencii v roku 2019.

Keďže pred Slovenskom stojí mimoriadne významná medzinárodná úloha, treba sa pripravami pre predsedníctvo veľmi seriózne zaoberať. Pritom nejde iba o činnosť pracovnej skupiny vytvorenej v Národnom lesníckom centre, ale aj konkrétnu podporu z najvyšších miest rezortu pôdohospodárstva.

Martin Moravčík

*Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav
Zvolen, T. G. Masaryka 2175/22, SK – 960 92 Zvolen,
Slovenská republika, e-mail: moravcik@nlcsk.org*